

Ediziuns grischunas

Dus gis varionts cun referats e discussiuns davart ediziuns e reediziuns grischunas a l'Universitad da Friburg

DA SANDRO BUCHLI / ANR

■ **Il 30/31 d'avust 2019 envidan ils romanists Renzo Caduff, Matthias Grünert e la romanista Annetta Ganzoni ad in colloqui per discutir e disputar davart la moda e maniera da far ediziuns.** Il punct da partenza per il colloqui èn ediziuns e reediziuns rumantschas actualas ed en preparaziun. I sa tracta d'ina collavuraziun tranter l'Universitad da Friburg ed l'Archiv svizzer da litteratura, ed ils organisaturs porschan uschè in forum per edituras ed editurs ed in public interessà en texts rumantschs.

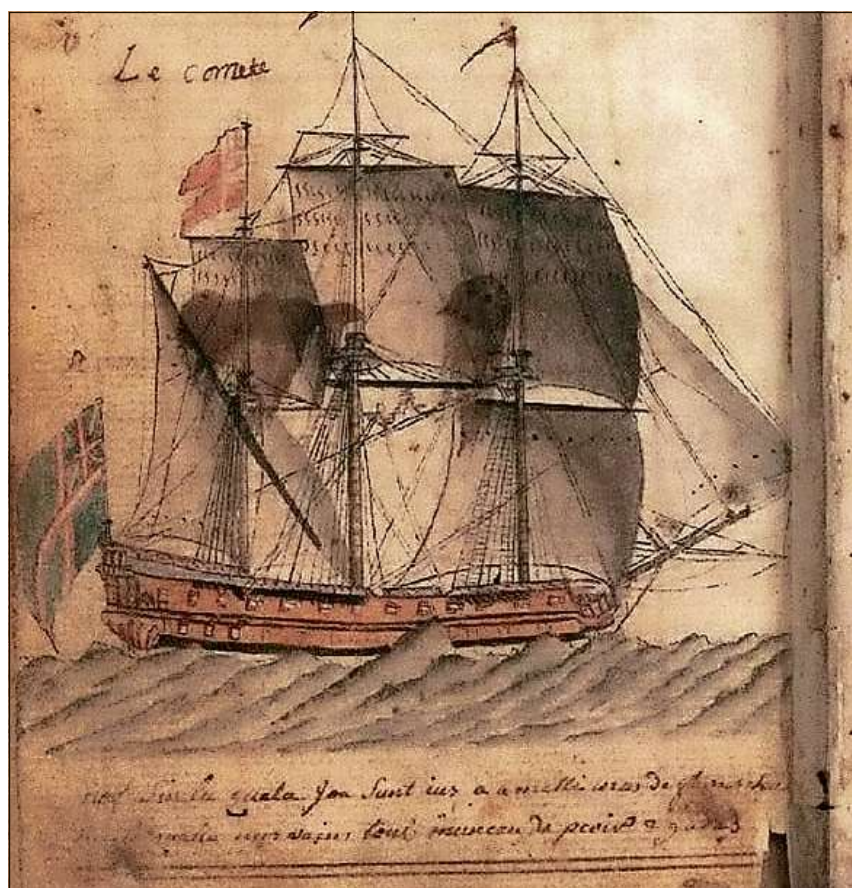
Buna dinamica

Ils ultims onns pon ins constatar ina buna dinamica areguard ediziuns e reediziuns. Differentas chasas edituras sco la Chasa Editura Rumantscha, EditionMevinaPuorger ni societads regiunalas sco la Surselva Romantscha e l'Uniun dals Grischs publitgeschan onn per onn novs cudeschs e mettan uschè a disposiziun texts rumantschs. Far in'ediziun è dentant cumbinà cun ina lavur immensa ed ils editurs èn cunfruntads cun numerusas sfidas e magari blier idealissem. Tgi che s'occupa cun ediziuns da manuscrits ubain reediziuns da texts già stampads è adina er confruntà cun dumondas sco: Quant ferm duai vegnir intervegà en il text? Co duai il text vegnir publicat? Tge commentaris èn necessari per facilitar la lectura?

In program variont

El decurs da dus mez diis refereschan 20 edituras ed editurs davart projects già realisads e projects ch'èn pir en preparaziun. Il program è varionts ed interessants. Tematisà vegn tranter auter situaziuns da dilemma tar ediziuns, la damonda daco ch'ins duai insumma publitgar texts vegls e tenor tge criteris da seleziun, la moda da publicar (electronic ni stampau).

L'emprim di da l'occurrènta stat sut l'ensaina d'ediziuns da manuscrits e stampats istorics. Il cumenzament fa Michele Badilatti cun in pitschen tour d'horizon tras ils manuscrits da Gion Casper Collenberg da Lumbrein, ch'è il 18avel tschientaner viagià en l'Isola de Frontscha, oz Mauritius. Suentar sa fatschenta Rico Valär da dilemmas da la filologia odierna e raquinta da sias experientschas cun ediziuns da Peider Lansel, Andrea Schorta e Jon Pult.

Illustraziun dal bastiment «Le Comte d'Artois» che vegn menziunà en il rapport da viadi da Gion Casper Collenberg (1765).

FOTO BIBLIOTECA CLAUSTRALA MUSTÈR

Schebain che ediziuns rumantschas èn en il center dal colloqui, vegnan sapientivamain er tematisads ediziuns talianas e tudestgas. Francesca Nussio dat in guard en ils carnets autobiografics dal emigrant e pur da Marmorera, Florin Clemente Lozza. Er il pli vegl cudisch da cuschnar tudestg «Ein schön Kochbuch» da l'onn 1559 vegn preschentà per integrar il sguard d'ordeifer.

Il motto dal segund di èn reediziuns da poesias e prosa dal 19–20avel tschientaner. Christian Collenberg sa dat giu cun las difficultads che sedattan enten publitgar il document «La giuvantegna dilg Johannes Barandun» ed Iso Camartin fa ina retrospectiva critica da l'Ediziun da Breil da Giacun Hasper Muoth. Renzo Caduff sa damonda en siu referat, pertge e per tgi ch'ins vul reedir la ovra da l'autur da Trun Giachen Mihel Nay.

Reflectar e brattar opiniuns

En cumparegliazun cun biaras ediziuns da pli baul han las edituras ed editurs

d'ozendi ina pli gronda precauziun envers ils texts originals. Germanissem evidents sco «aber» ni «sonder» na vegnan per exempel betg eliminads per tut prezi. Era la grafia dals texts na vegn betg adina adattada a normas dals idioms actuals. Uschè vegn pussibilità in sguard autentic sin ils texts e variaziuns dialectalas vegnan plitost a la glisch.

Chè quai proceder è era collià cun difficultads e dischavantatgs gist sche scolastas e scolasts vulan utilisar quists texts en la scola, è mo ina da las dumandas che vegn discutada a Friburg. Ina da las finamiras dal colloqui è numnadamain da reflectar criticamain la lavur d'ediziun, da cumparter la savida e da optimar uschè ediziuns futuras rumantschas.

Ils resultats dal colloqui vegnan publitgads pli tard sco contribuziun summarica en las «Annalas 2020» da la Societad Retorumantscha; ils texts da las referentas e dals referents duain esser accessibels a tuttas ed a tuts en furma electronica.

Program dal colloqui

Venderdi, ils 30 d'avust 2019, Ediziuns da manuscrits e stampats istorics

- 13.45 Bainvegns ed introducziun
- 14.00 Michele Badilatti, «Mietz ramonsh & mietz fransos?» In pitschen tour d'horizon tras ils texts da Gion Casper Collenberg (1733–1792)
- 14.20 Ursin Lutz, Da Siat a Salamanca ni l'odissea spagnola da Balthasar Gioseph de Vincenz (1789–1858) e siu *Meum Scret* – Sfidas d'ina ediziun critica denter dus sistems culturals e linguistics
- 14.40 Rico Valär, Tranter fidaivladad e legibilità – dilemmas da la filologia odierna. Experientschas cun las ediziuns da Peider Lansel, Andrea Schorta e Jon Pult
- 15.00 Discussiun
- 15.30 Pausa da café
- 16.00 Francesca Nussio, Preziose «miserabile memorie»: i quaderns autobiografics dell'emigrante e contadino di Marmorera Florin Clemente Lozza (1870–1919). Note attorno alla pubblicazione di una straordinaria testimonianza umana, storica e linguistica
- 16.20 Hans-Peter Schifferle, Die Edition «Ein schön Kochbuch, 1559». Das älteste deutschsprachige Kochbuch der Schweiz (Chur 2018) von Walter Letsch aus der Sicht des Lexikografen
- 16.40 Matthias Grünert, Zum neu erwachten Interesse an der Edition alter rätoromanischer Drucke
- 17.00 Discussiun

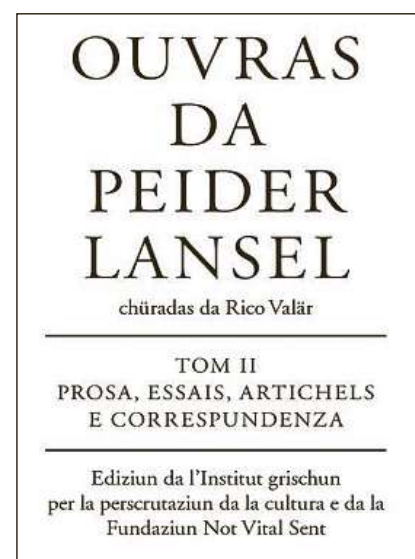
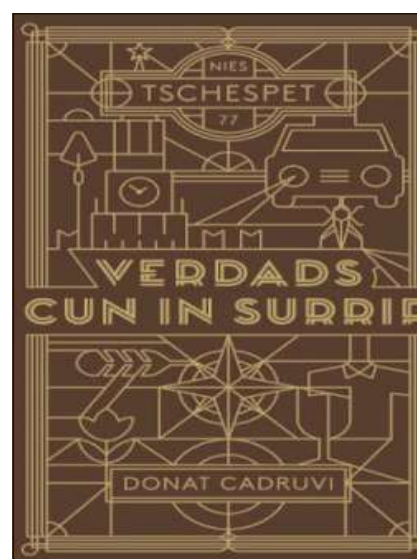
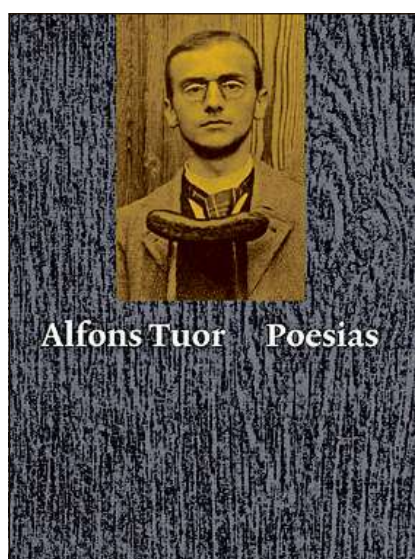
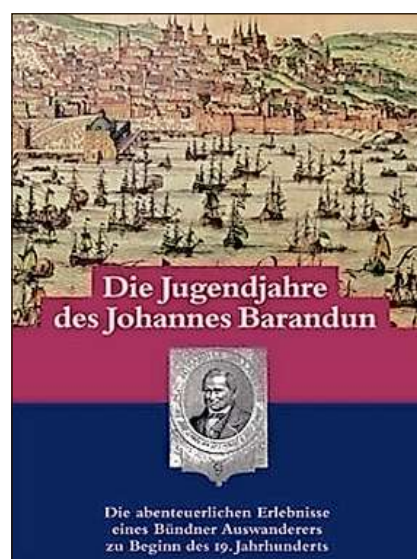
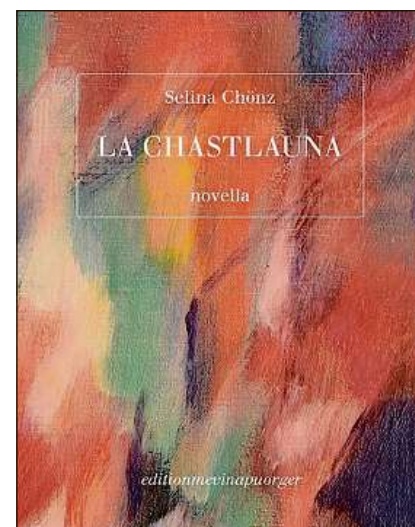
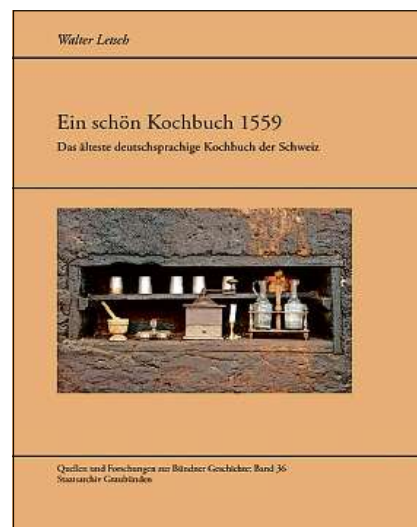
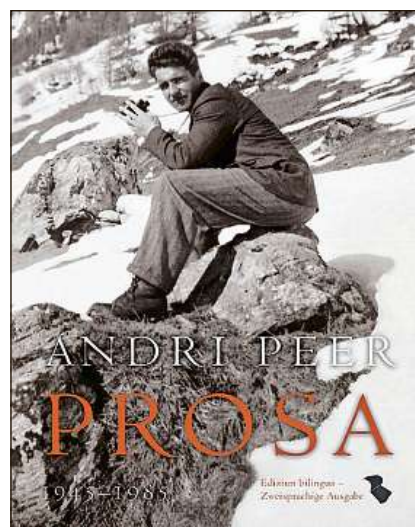
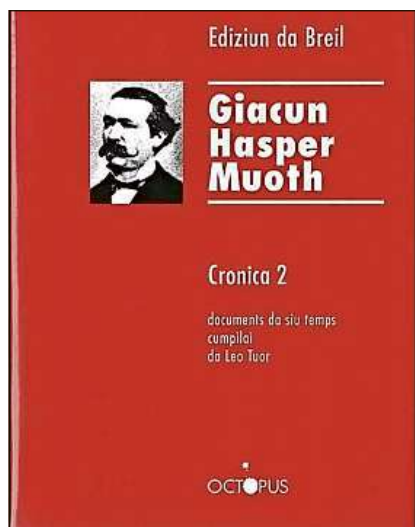
- 17.30 Pausa
- 17.45–18.45 Discussiun da podi cun Jan-Andrea Bernhard, Georges Darms, Ricarda Liver, Hans-Peter Schifferle e Matthias Grünert (Moderaziun)
- 19.00 Surpraisa litterara e pitschen aperitiv

Sonda, ils 31 d'avust, reediziuns da poesias e prosa dal 19–20avel tschientaner

- 9.00 Cristian Collenberg, *La giuvantegna dilg Johannes Barandun – Die Jugendjahre des Johannes Barandun*. Las difficultads che sedattan enten publicar in document che para a prema vesta pauc problematicas.
- 9.20 Maya Widmer, Silvia Andrea: «Warum eine neue Edition?»
- 9.40 Iso Camartin, Ediziun da Breil da Giacun Hasper Muoth – Ina retrospectiva critica
- 10.00 Discussiun
- 10.30 Pausa da café
- 10.50 Annetta Ganzoni, Gian Fontana, Alexander Lozza e Giovanni Mathis – Scenas da chatscha e lur istorgias d'ediziun
- 11.10 Renzo Caduff, Pertge e per tgi reedir l'ovra da Giachen Mihel Nay?
- 11.30 Bettina Berther e Sandro Buchli, Scartira giubilara per Flurin Camathias – Ina ediziun «populara» e ni ina ediziun scientifica?!
- 11.50 Discussiun finala cun Felix Giger, Iso Camartin, Bettina Vital ed Annetta Ganzoni (moderaziun)
- 12.50–13.00 Conclusiun

Sin la pagina da l'Universitad Friburg po vegnir telechargià il program dal colloqui: <https://agenda.unifr.ch/de/?eventid=6028> Il colloqui ha lieu venderdi e sonda, ils 30/31 d'avust 2019 a l'Universitad da Friburg en

l'Espèce Güggi, Rue de Rome 6, 1700 Friburg. Il colloqui è public, quellas e quels che vulan sa participar al colloqui èn supplitgads da s'enscriver fin ils 10 d'avust 2019 tar renzo.caduff@unifr.ch.

Frontispèzis d'ediziuns grischunas dals ultims onns che vegnan per part era discutadas a Friburg la fin da quest mais.